

Návrh výzkumného projektu

Název projektu

Je magie pouhý termín závislý na kulturním výkladu?

Název projektu anglicky

Is the magic only term depend on cultural disposition?

Autor/autorka

Adam Válek

Anotace (max. 1000 znaků)

Stručně a jasně shrnutí, čeho chce projekt dosáhnout a jakým způsobem.

Při vymezení magie se Akvinský značně liší od výkladového rámce Frazera či Malinowského. Názory těchto pánů mne pak vedou k myšlence, že magie se nedá spolehlivě definovat na základě pouhého popisu určité praxe. Každý z nich totiž využívá pro popis magie zcela odlišné prostředky. Ve své výzkumné otázce se tedy pokusím najít skrze práce výše zmíněných, jakýsi univerzálnější základ pro definici magie, který mi následně pomůže vztáhnout získané informace k problému metodologického přístupu ke studiu magie. Jsem přesvědčen, že se tento základ bude nacházet mimo oblast náboženství/magie a že spíše bude postaven na odlišném vnímání reality dané kultury.

Klíčová slova (česky)

Magie, Frazer, Malinowsky, Akvinský, definice, kultura.

Teoretická východiska a cíle (1000-2000 znaků)

Jasný popis toho, čeho chce projekt dosáhnout, ve vztahu k obecnějším teoretickým problémům, k jejichž řešení má prostřednictvím prozkoumání dílčí otázky přispět.

Jak jsem naznačil v předchozím odstavci, každý z autorů se staví k magii zcela rozdílně. Akvinský magii dělí na dobrou a špatnou, Frazer ji považuje za předstupeň náboženství a Malinowsky ji chápe skrze svůj systém Teorie potřeb. Mým cílem je tedy zhodnotit a zanalyzovat práce, těchto pánů, věnované magii. Na základě později vytvořené analýzy by pak mělo být možné, určit středobod z kterého tito pánové vycházejí. Jsem silně přesvědčen, že oním středobodem bude vnímání reality silně ovlivněné kulturou v které žil každý z nich. Je možné, že závěrem této práce bude popření magie jako termínu, který byl a možná i stále je používán jako hanlivé označení něčeho cizího, co se nachází mimo naši kulturu, naše představy a zaběhnuté myšlenkové vzorce.

Posun ve stavu bádání (1800-3600 znaků)

Popis toho, v jakém stavu se nachází bádání v dané oblasti a jakým způsobem navrhovaný projekt poznání rozšíří.

K dané problematice jsem našel především studii doktora Chalupy,¹ v které se vyskytuje myšlenka, jež je mému výzkumu velmi blízká. Doktor Chalupa prezentuje, že magie byla ve starověkém Řecku používána k označení něčeho cizího (perského). S tímto názorem nejde než souhlasit. Můj výzkum se však bude obdobnou problematikou zabývat ze zcela jiného úhlu, i když uznávám, že bych rád na práci doktora Chalupy navázal.

Neméně důležitým textem je i závěrečná práce Michaely Žákové,² Možnosti a meze antropologických konceptů magie pro porozumění dnešní formě léčitelské praxe. Pokud pomineme závěrečnou část názvu, pak se ve své práci dostatečně zabývá problematikou definice magie z antropologického hlediska v 19. a 20. století. Tím mi poskytuje jak další pohled, tak i bohatý zdroj literatury.

Způsob řešení (1800-3600 znaků)

Detailní popis postupu řešení:

1.konkrétní výzkumné otázky (včetně jejich zdůvodnění v rozsahu dostatečném pro názorné předvedení vazby mezi těmito otázkami a konkrétními výzkumnými cíli na straně jedné a mezi těmito otázkami a dílčími výzkumnými kroky – jejichž popis následuje – na straně druhé)

Základním výzkumným problémem tohoto projektu je: Jak moc kultura ovlivnila definici magie? Vycházím z předpokladu, že to právě a jen kultura stojí za rozdílností definic. Pokusím se přes další dílčí otázky posunout směrem k vyjasnění této specifikace. Budu se

---

¹ Aleš Chalupa, Vznik a vývoj konceptu magie v římském světě. *Religio : revue pro religionistiku*, Brno: Česká společnost pro religionistiku, 2012, roč. 20, č. 2, s. 253-275. ISSN 1210-3640

² Michaela Žáková, *Možnosti a meze antropologických konceptů magie pro porozumění dnešní formě léčitelské praxe*, MU, 2014.

snažit zjistit v čem podstatném se definice magie u Akvinského, Frazera a Malinowského liší. Jak důležité tyto body pro ně byly. Byl by vůbec Frazer schopen uznat, že by primitivní národy, mohli mít něco takového jako má civilizovaný člověk z viktoriánské anglie? Nebo by hledal co nejvíce drobných odlišností aby se ukázalo že mezi primitivem a civilizovaným člověkem je hluboká propast? Stavěl se Akvinský negativně jen k té magii, která nějakým způsobem narušovala jeho představu přirozenosti? Nebo mu více vadilo, že to co bychom mohli pospat jako magie se vyskytuje i v jeho církvi? Nenechal se Malinowsky až příliš unést při popisu domorodých praktik? Použil svůj výkladový rámec či se případně pokusil oponovat šovinistické a nadřazené společnosti, tím, že by si poněkud poupravil počínání a motivy primitivních domorodých obyvatel? To vše jsou otázky, které se týkají kulturního rámce každého z nich. Pokud na ně nalezneme odpověď, můžeme značně obohatit současné vědecké zkoumání. Přesněji, pokud dokážeme, že definice magie je závislá na kulturním vnímání daného jednotlivce. Můžeme se současných definic magie vzdát a zahájit diskusi ohledně nové. Vzhledem k tomu, že jsme společenská věda a že naše termíny nikdy nebudou zcela přesně sedět na předmět studia, je nová definice magie reálná. I pokud bychom v tomto ohledu selhali, pak náš výzkum bude stále hodnotný a půjde využít jako varování před příliš osobním zaujetím při studiu magie a jeho definice a metodologického přístupu.

2. objasnění povahy relevantních dat / pramenných údajů a případně způsobu redukce jejich množství tak, aby se analýza dala reálně provést ve stanoveném čase (u projektu k magisterské zkoušce za 1 rok, u projektu bakalářské práce za 2 semestry, u projektu magisterské práce za 4 semestry, u projektu disertační práce za 8 semestrů; ve všech případech se počítá s jedním člověkem, nikoli s týmem);

Do tohoto projektu jsem vybral tři autory. Kritériem byly jejich práce na téma magie a nové definice, které pro ně vytvořili. Dva z těchto pánů jsou z 19. století a jejich pohled je tedy ovlivněn slávou Britského impéria a evolucionismem. Akvinský je pak oproti tomu mužem 13. století, kdy byla církev na vrcholu moci. Akvinského jsem zařadil do výzkumu za účelem získání relevantních dat, právě jeho časová vzdálenost od 19. století z něj činí ideálního kandidáta. Protože Akvinský se nechává, dle mého názoru rovněž strhávat svou kulturou a svými předsudky, stejně jako to dělají pánové Frazer a Malinowsky v 19. století. Vzdělanost se může změnit, ale běžné lidské vlastnosti přetrvávají. Tím získáme odpovědi které by mohly přispět k většímu porozumění některých aspektů, jež jsou uplatňovány ve vztahu lidí k magii. Vzhledem k tomu, že se sice zaměřím na jednotlivce, ale nemohu s nimi hovořit, bude můj výzkum kvantitativní.

3. objasnění způsobu získání dat / pramenných údajů a jeho relevance vzhledem k výzkumným otázkám;

Pramenná data ke svému projektu získám pomocí studia a rozboru děl zabývajících se magií a to od Akvinského, Frazera a Malinowského.

4. objasnění možných etických (právních) problémů spjatých se způsobem získávání (případně i interpretace) dat v rámci projektu (jsou-li tyto problémy v daném výzkumu relevantní);

5. objasnění metody analýzy dat / pramenných údajů a její relevance vzhledem k výzkumným otázkám, výzkumným cílům a teoretickým východiskům projektu;

Analýza získaných dat bude směřovat k ověření předpokladů, které jsem specifikoval na začátku textu, tedy odpovědí na výzkumnou otázku: Je magie pouhý termín závislý na kulturním výkladu? Při analýze dat se budu soustředit na nalezení zodpovězení základních výzkumných otázek tak, abych mohl co nejvíce ověřit svá teoretická východiska. Analýza proběhne spíše hledáním rozdílů než společných prvků.

6. předběžný časový plán řešení projektu. Pište v úplných, souvislých větách, nikoli v bodech.

Tento výzkum je součástí předmětu Magie ve středověkém křesťanství, tudíž předpokládám, že časový plán je limitován jedním semestrem.

Očekávaný přínos a využitelnost výsledků projektu (max. 1000 znaků)

Stručné objasnění toho, komu jsou výsledky výzkumu určeny a jakým způsobem je bude možné využít v dalším rozvoji bádání, případně též ve vzdělávání či jiných oblastech společenské praxe. Není cílem popsat, k čemu všemu je možné výsledky využít, nýbrž to, jakým způsobem je budou moci využít jejich primární adresáti.

Domnívám se, že tato práce může přispět k hlubšímu pochopení toho, jak nás kultura de facto nutí nahlížet na odlišné praktiky negativně a jak nám brání přijmout fakt, že to co vidíme je v mnoha případech to samé co i my sami děláme, jen to nazýváme honosněji a bez negativních konotací.

Citovaná literatura

V textu návrhu odkazujte na použitou literaturu a prameny / datové zdroje. V této části pak uveďte odkazy na tyto citované zdroje. Dbejte na standardní a jednotnou citační normu. Je-li to relevantní, rozdělte seznam na dvě části: Prameny / datové zdroje a Literatura (podobně jako u bibliografie k tématu projektu, viz níže).

Literatura:

Chalupa, Aleš. Vznik a vývoj konceptu magie v římském světě. *Religio : revue pro religionistiku*, Brno: Česká společnost pro religionistiku, 2012, roč. 20, č. 2, s. 253-275. ISSN 1210-3640

Žáková, Michaela, *Možnosti a meze antropologických konceptů magie pro porozumění dnešní formě léčitelské praxe*, MU, 2014.

Prameny:

Akvinský, Tomáš, Summa theologiae II-II, 92-96, ze studijních materiálů.

Frazer, James George, Zlatá ratolest, Praha: Mladá fronta 1994.

Malinowski, Bronislaw, „Rational Mastery by Man of His Surroundings“, in: Lehmann, Arthur C. – James E. Myers (eds.), Magic, Witchcraft, and Religion. An Anthropological Study of the Supernatural, Mountain View: Mayfeld Publishing Company 1989.

Bibliografie